

Den gode proces

Hvordan fremmes lokal forankring og borgerinddragelse
i forbindelse med vindmølleplanlægning?

Maj 2009

Udgivet af:
KL
Danmarks Naturfredningsforening
Danmarks Vindmølleforening
Vindmølleindustrien

Design/tryk: Datagraf

Vejen til den gode proces

Klimatruslen og usikkerhed om den fremtidige forsyningsikkerhed har tydeliggjort, at vindmøller er et nødvendigt element i Danmarks fremtidige energiforsyning. Med EU-målsætningen om 30 procent vedvarende energi i Danmark i 2020 er der skabt en overordnet ramme for den langsigtede udbygning med vindenergi i de kommende år. Det betyder, at kommunerne står over for en vigtig planlægningsopgave.

Staten, kommunerne, mølleejere, borgere og organisationer i lokalområdet har et fælles ansvar for at løfte denne opgave og bidrage til at opfylde de danske målsætninger for vedvarende energi (VE). På den baggrund ønsker Danmarks Naturfredningsforening, KL, Danmarks Vindmølleforening og Vindmølleindustrien at bidrage til at skabe en smidig vindmølleplanlægning, der afbalancerer borgerinddragelse og miljø- og planlægningshensyn.

På en workshop den 21. april 2009 satte vi derfor en række aktører i vindmølleplanlægningen stævne og bad dem komme med konkrete ideer og anbefalinger for vindmølleplanlægning i Danmark. De var enige om, at en samlet helhedsplanlægning for lokalområdet, tidlig borgerinddragelse og lokalt medejerskab er nogle af de vigtigste redskaber i en succesfuld vindmølleplanlægning.

Vi håber, at denne publikation kan give inspiration og konkrete ideer til en god proces for den fremtidige vindmølleplanlægning i Danmark.

København, maj 2009

Ella Maria Bisschop-Larsen,
præsident, Danmarks Naturfredningsforening

Peter Gorm Hansen,
direktør, KL

Asbjørn Bjerre,
direktør, Danmarks Vindmølleforening

Jan Serup Hylleberg,
direktør, Vindmølleindustrien

Rammerne for den gode proces

Med planloven har kommunerne fået ansvaret for planlægningen i det åbne land herunder planlægningen for vindmøller. Herudover er det de enkelte kommuner, der lokalt sætter rammerne for den gode planlægningsproces. Men en god proces med fokus på helhedsløsninger og borgerinddragelse kræver ikke mindst engagement, tid og ressourcer fra både statslige aktører, kommunerne, møllejere, borgere og organisationer i lokalområdet.

Politisk engagement og opbakning

Alle berørte parter har et medansvar for at sikre en god proces omkring vindmølleplanlægningen. Men det politiske engagement og opbakning på alle niveauer er helt afgørende. Overordnede politiske beslutninger med klare mål og rammer for udbygningen frem mod 2020 er en grundlæggende forudsætning for kommunernes vindmølleplanlægning. Samtidig er faglig bistand til kommunernes arbejde vigtigt.

Ansvaret for planlægningen af vindmølleudbygningen på land ligger hos kommunerne. Det lokalpolitiske engagement og en konkret prioritering af vindkraft i den kommunale planlægning er derfor et vigtigt skridt i en succesfuld vindmølleplanlægning

Helhedsløsninger

Med en samlet vindmølleplanlægning for hele kommunen, kan kommunen i højere grad sikre, at alle relevante hensyn bliver afvejet. Helhedsløsninger bidrager i høj grad til at sikre et solidt fagligt udgangspunkt for den fremtidige debat

om konkrete vindmølleprojekter. Samtidig giver denne tilgang de bedste rammer for at udnytte potentielle vindmølleområder optimalt samt sikre æstetisk sammenhæng imellem eksisterende og nye grupper af vindmøller. Mindst lige så vigtigt er det, at lokale aktører i denne proces har god mulighed for at bidrage til den lokale planlægning og komme med input til drøftelserne af, hvordan vedvarende energi og vindkraft bedst kan forenes med hensyn til natur, landskab og naboer.

Dialog, tidlig inddragelse og nærhed

Både stat, kommune, møllejer og borgere har et ansvar for at bidrage til en konstruktiv dialog. Staten har det overordnede ansvar for at fastsætte og informere om statslige målsætninger. Kommunen har ansvaret for at skabe dialog om behovet for den konkrete planlægning, mens møllejeren har ansvaret for kommunikation omkring det aktuelle projekt, køb af andele mv. Borgerne kan bidrage med opbakning, engagement og lokal viden i processen.

Erfaringerne peger på, at det har betydning for den lokale opbakning, at borgerne føler, at de har mulighed for at blive inddraget i såvel planprocesserne som i selve projekterne. Derfor skal dialogen mellem de involverede parter gerne starte tidligt, helst allerede i den indledende udpegning af de forskellige vindmølleområder og i den tidlige udformning af de konkrete vindmølleprojekter. På den måde får alle aktører mulighed for at blive hørt igennem beslutningsprocesserne. Det er meget vigtigt, at dialogen bygger på et

fælles højt videngrundlag. Faktuelle informationer om det konkrete projekt, påvirkninger af området mv. skal på plads så hurtigt som muligt for at undgå misforståelser og myter. Blandt andet kan inddragelse af eksperter være et godt redskab.

Der skal skabes rum for en konstruktiv dialog og aktiv deltagelse med plads til alle typer holdninger og ideer i forbindelse med projekterne. En konkret tilstedeværelse fra kommune og mølle-ejer i lokalområdet i form af møder med f.eks. borgere, miljøorganisationer, friluftsliv og landbrug kan være et godt sted at starte.

Medejerskab og virkemidler

Der findes en række virkemidler til at sikre politisk og lokalt medejerskab. Det er derfor vigtigt, at de tænkes ind i vindmølleplanlægningen allerede fra starten.

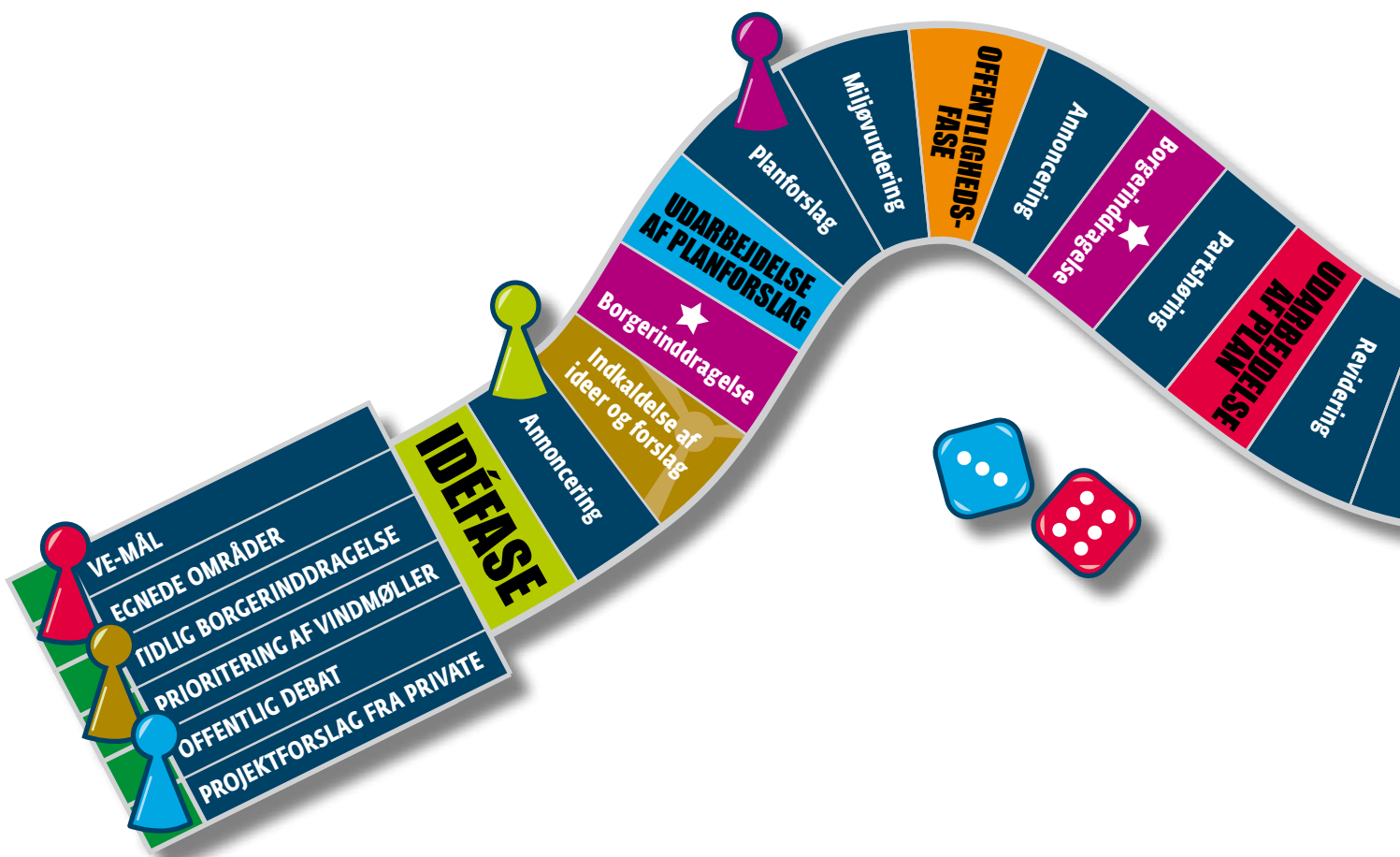
Virkemidler til at sikre medejerskab

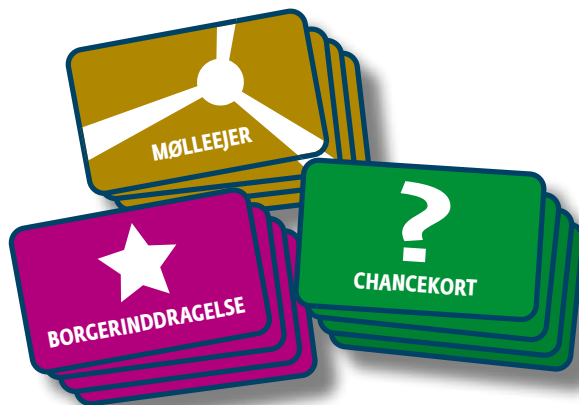
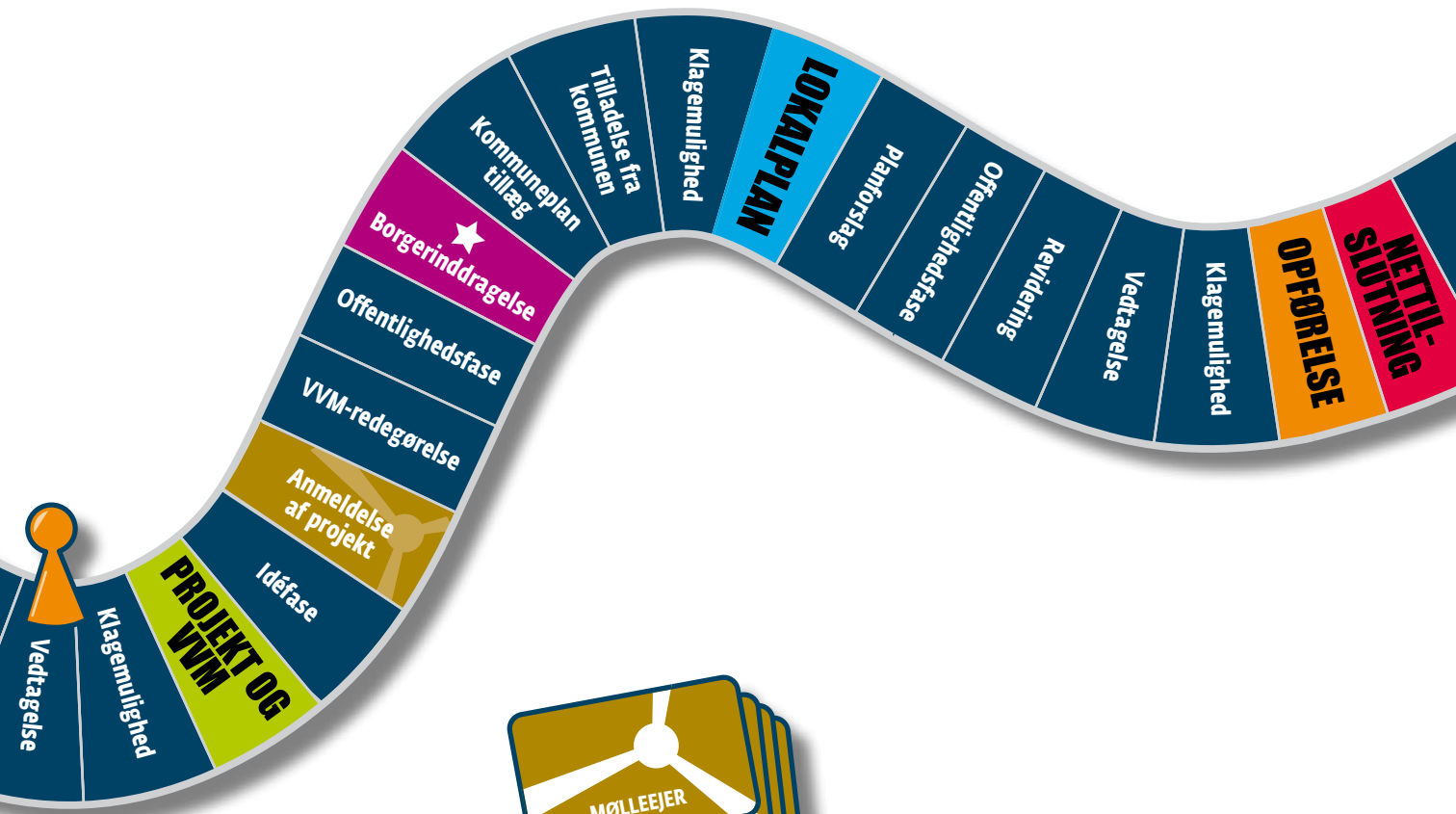
- << Indtægter til borgere igennem medejerskab i møllerne og/eller møllelaug.
- << Aktiv deltagelse i kommunens proces og i vindmølleprojekterne er med til at forankre dels kommunens visioner i lokalsamfundet og dels private ønsker om at opstille vindmøller.
- << Alle kommuner der opstiller nye vindmøller kan søge penge i den grønne ordning til lokale natur- og kulturprojekter i kommunen.
- << Kommuner kan få penge til andre energiforanstaltninger i kommunen ved at gå ind som ejer af vindmøller.
- << Vindmølleprojekter kan bidrage positivt til kommunens klimamålsætninger herunder energi- og CO₂-regnskab.

”Den gode proces”

Vindmølleplanlægning kan organiseres på forskellige måder, men alle planlægningsprocesser indeholder de samme elementer. Figuren illustrerer en overordnet planlægningsproces med de vigtigste elementer, men den konkrete proces er forskellig fra sag til sag. Den enkelte kommune har ansvaret for organiseringen af den konkrete planlægningsproces. De vigtigste elementer i borgerinddragelsen beskrives på side 8-9.

Indhold af den gode proces

Før vindmølleplanlægningen

Den gode proces starter allerede før vindmølleplanlægningen går i gang. Ideer til konkrete projekter, offentlig debat om kommunens prioritering af vedvarende energi, lokale ønsker om mere VE og vindmøller, indledende screening af egnede områder mv. er alle aktiviteter, som ligger forud for planlægningsprocessen. Derfor er det meget vigtigt at alle parter er opsøgende i denne fase og kontakter kommunen med input til kommunens vindmølleplanlægning.

Idéfase

I idéfasen præsenterer kommunen sit debatoplæg til fremtidens vindmølleplanlægning. Den kan have mange forskellige former alt efter hvilken strategi, kommunen vælger, men mest almindeligt er en temaplan med fokus på vindmøller eller et vindmølleafsnit i kommuneplanen. Ligegyldigt hvilken type plan der er tale om, så er det her, der især er plads til de gode ideer. Banen er åben og der er ikke fastlagt bestemte mølleprojekter endnu. Derfor er aktiv deltagelse fra borgere og potentielle mølleejere meget vigtig i denne fase. Det betyder, at kommunen kan arbejde videre med en solid og lokalt forankret vindmølleplanlægning.

I denne fase kan kommunen også med fordel informere om mulighederne for lokalt medejer-

skab, lokale natur- og kulturprojekter via den grønne ordning samt værditabsordningen.

Den aktive borgerinddragelse afhænger af engagement fra alle parter. Borgerinddragelse er meget mere end borgermøder. Det kan gøres på mange forskellige måder. Vigtigst af alt er det at skabe en form, hvor flest mulige borgere har mulighed for at komme med input til processen.

Offentlighedsfase

Efter idéfasen bliver det konkrete planforslag udarbejdet i kommunens forvaltning. Det færdige planforslag bliver offentliggjort, og de lokale aktører har efterfølgende igen mulighed for at kommentere og komme med ændringsforslag.

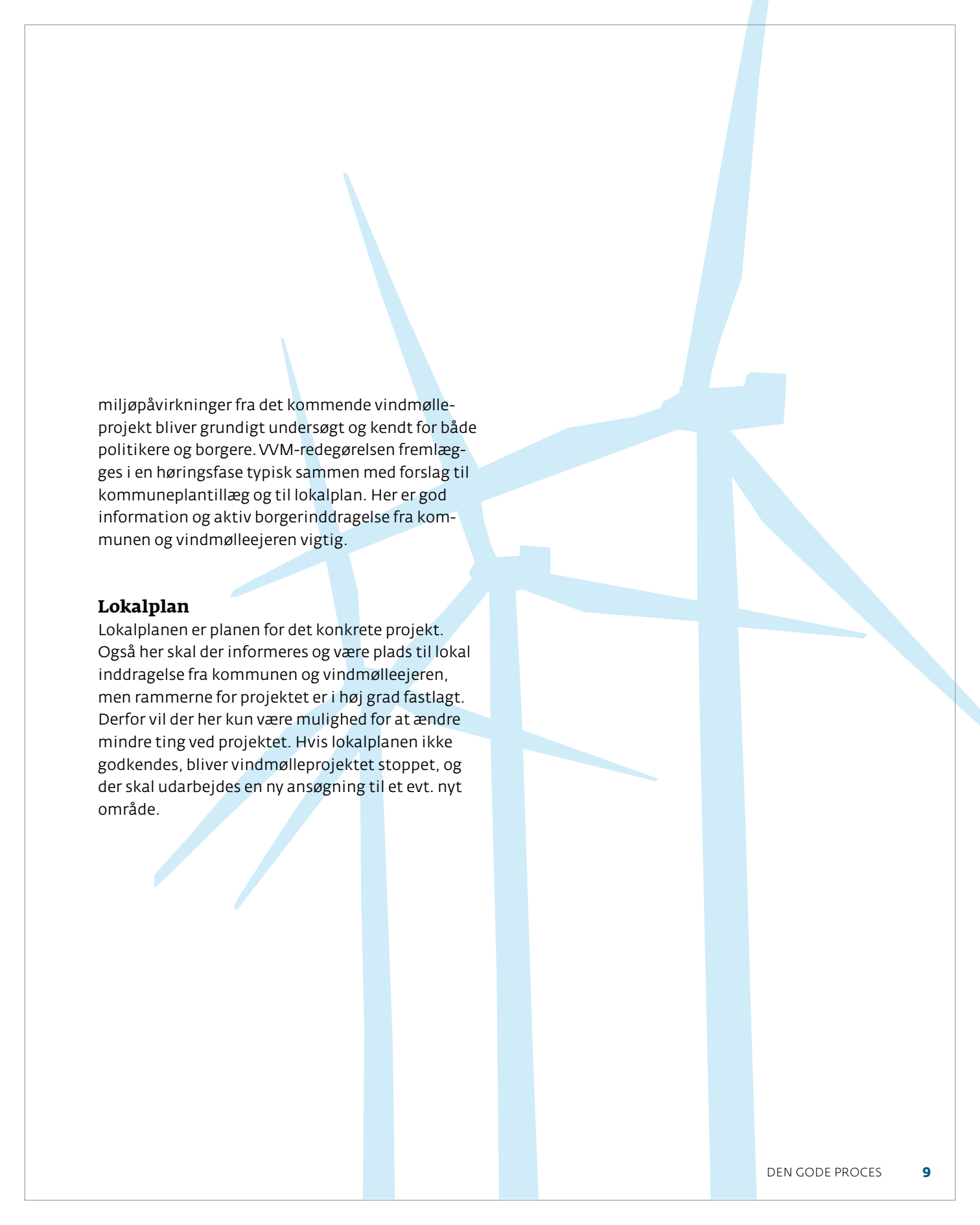
Efter offentlighedsfasen færdiggøres udkastet og bliver til det endelige planforslag som vedtages.

VVM

Kommuneplantillæg og lokalplan for de konkrete vindmølleprojekter udarbejdes på baggrund af en ansøgning fra den/de kommende vindmølleejere. Projekterne vurderes ud fra en række kriterier, hvoraf den vigtigste er VVM-redegørelsen.

VVM står for "Vurdering af Virkninger på Miljøet", og denne redegørelse skal sikre, at de mulige

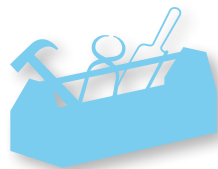

miljøpåvirkninger fra det kommende vindmølleprojekt bliver grundigt undersøgt og kendt for både politikere og borgere. VVM-redegørelsen fremlægges i en høringsfase typisk sammen med forslag til kommuneplantillæg og til lokalplan. Her er god information og aktiv borgerinddragelse fra kommunen og vindmølleejeren vigtig.

Lokalplan

Lokalplanen er planen for det konkrete projekt. Også her skal der informeres og være plads til lokal inddragelse fra kommunen og vindmølleejeren, men rammerne for projektet er i høj grad fastlagt. Derfor vil der her kun være mulighed for at ændre mindre ting ved projektet. Hvis lokalplanen ikke godkendes, bliver vindmølleprojektet stoppet, og der skal udarbejdes en ny ansøgning til et evt. nyt område.

Værktøjskassen

Værktøjer til borgere, kommuner og mølleejere der kan være med til at skabe en god proces for vindmølleplanlægningen.

● Borgere

Lokalsamfundets stemmer – der er mange engagerede borgere i lokalsamfundene, som kan bidrage med viden om lokalområdet, ideer til konkrete projekter mv. Det er vigtigt, at de engagerer sig og tidligt bliver opmærksomme på muligheder for medejerskab og grønne projekter i forbindelse med opstilling af vindmøller.

Snak med vindmøllejerne – du kan altid kontakte vindmøllejerne for at stille spørgsmål, komme med ideer mv.

Snak med kommunen – du kan altid kontakte din kommune for at stille spørgsmål, komme med ideer mv.

● Kommuner

Visionsplaner – vindmøller kan med fordel indgå som en del af kommunens visioner for klima og energi. Brug gerne visionsmøder, fremtidsfestivaler mv. i forbindelse med borgerinddragelsen.

Helhedsløsninger – et samlet syn på energiforsyningen, planlægning af vindmøller eller planlægning af det åbne land kan være med til at skabe en mere fremadrettet debat med flere handlemuligheder og løsningsmodeller.

F.eks. kan en kommunal klima- eller energiplan være et godt udgangspunkt for vindmølleplanlægning.

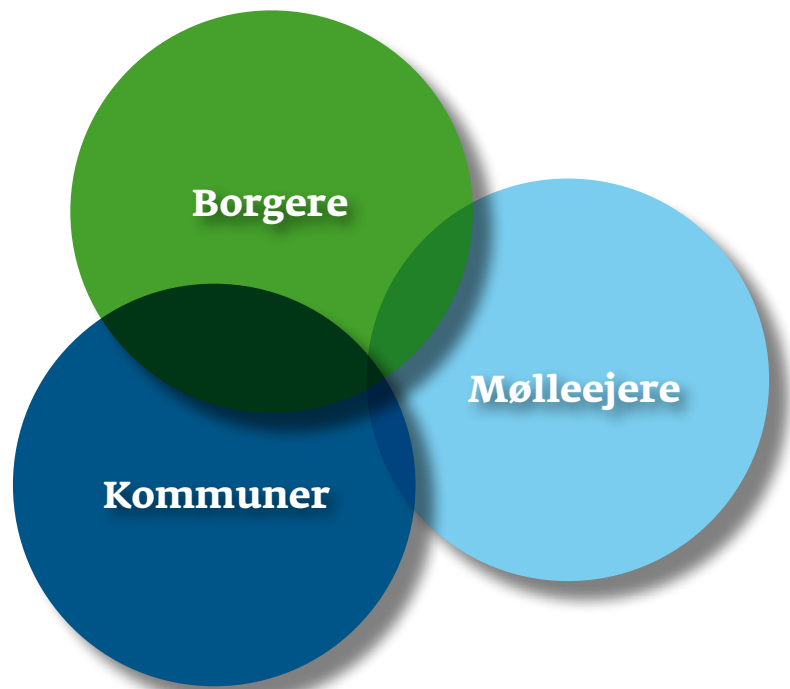
Analyse af landskabet – udarbejdelse af et fagligt grundlag for vindmølleplanlægningen med udgangspunkt i en screening af potentielle vindmølleområder samt en vurdering af brug af landskabet og forskellige interesser (f.eks. ved hjælp af landskabskaraktermetoden) sikrer, at møllerne placeres der, hvor de overordnet set passer bedst ind i landskabet.

Tydeliggør fordele – de lokale interesser i at udbygge med vindkraft skal være tydelige for borgerne, f.eks. mulige projekter i den grønne ordning (skovrejsning, naturstier m.v.) køb af andele, klimafordele for kommunen m.v.

● Mølleejere

Synlighed i lokalområdet – kommende vindmølleejere vil have stor fordel af at være til stede i lokalområdet og få kendskab til borgerne. Det skaber et godt udgangspunkt for dialogen omkring det konkrete vindmølleprojekt.

En god ansøgning – det er afgørende, at ansøgninger til et vindmølleprojekt beskriver alle relevante aspekter og har et højt fagligt niveau.

● ● Mølleejere og Kommunen

God pressekontakt – lokalpressen har en vigtig rolle i at informere borgerne om kommunens vindmølleplaner. Både vindmølleejere, kommune og borgere kan med fordel bruge lokalpressen aktivt til at fortælle den gode historie allerede tidligt i processen.

"Syn for sagen" – brug ekskursioner, visualiseringer, støjeksempler mv. Tag borgerne med ud og se vindmølleprojekter i nærheden, så de får syn for sagen. Det er meget lettere at forholde sig til end en masse skriftligt materiale.

Formidling – formidling af projektets indhold, baggrund for beslutningen og konsekvenserne af projektet er et meget vigtigt grundlag for at sikre en konstruktiv dialog på et fagligt grundlag.

● ● ● Alle målgrupper

Dialog, dialog, dialog – det er vigtigt at skabe en mødeform, der har fokus på dialog i øjenhøjde. Borgerne skal have mulighed for at komme i

direkte dialog med mølleejere, planlæggere og politikere. Det kan f.eks. være ved at bruge mere utraditionelle mødeformer som "caféborde" med uformel snak, workshops, møder i felten ved kommende mølleområder mv.

Brug eksperterne – Danmark har mange eksperter i vindmølleplanlægning og mulige påvirkninger i lokalområdet. Både borgere, kommune og mølleejere kan med stor fordel bruge dem for at sikre et højt fagligt niveau for vindmølleplanlægning og debat.

Brug dit netværk – KL, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Vindmølleforening og Vindmølleindustrien har alle aktiviteter, der kan støtte op om en fornuftig vindmølleplanlægning. Alle er velkomne til at tage kontakt til organisationerne med spørgsmål og ideer.

Spørg hvis du er i tvivl – Gør brug af den faglige viden og assistance der er til rådighed. Vindmøllesekretariatet, under By- og Landskabsstyrelsen, der har til formål at hjælpe kommunerne med planlægningen, er et godt sted at starte.

www.vind.mim.dk

Danmarks
Naturfredningsforening

DANMARKS
VINDMØLLEFORENING

VINDMØLLEINDUSTRIEN

